



Avd för vård och omsorg
Sektionen för hälsa och jämställdhet
Ingvor Bjugård

Kommunstyrelserna
Landstingsstyrelserna/
regionstyrelserna

Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2009

Dnr 08/3620

Styrelsen beslutade den 17 oktober 2008

att för sin del godkänna överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2008, samt

att informera landstingen, Region Skåne, Västra Götalandsregionen samt Stockholms stad, Göteborgs stad, Malmö kommun och Gotlands kommun om den träffade överenskommelsen.

Överenskommelsen om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet tar i huvudsak upp de principer och medel som ligger till grund för ansökningar inom folkhälsoområdet som landsting/regioner, kommuner och frivilligorganisationer kan göra för år 2008.

Överenskommelsen redovisar en samlad strategi för samhällets insatser för att förebygga spridning och minska konsekvenserna av hivinfektion och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar.

Överenskommelsen redovisas i **bilaga 1**.

Sveriges Kommuner och Landsting

Anders Knape
Ordförande

Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2009

Bakgrund

Riksdagen har sedan budgetåret 1986/87 årligen anvisat särskilda medel för insatser mot hiv/aids. Från och med år 1998 delades anslaget för det förebyggande hiv/aids-arbetet upp i ett anslag som disponerats av Statens folkhälsoinstitut och ett anslag som via Finansdepartementet fördelats direkt till kommuner och landsting i de tre storstadsregionerna.

För att möjliggöra en samlad uppföljning av de hivpreventiva insatser som sker på statsbudgeten beslutade riksdagen att samtliga medel inom området skulle hanteras under ett anslag för insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. Merparten av detta anslag var avsett för att betala ut vissa statsbidrag i enlighet med en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet. Staten och Sveriges Kommuner och Landsting har sedan 2006 årligen slutit sådana överenskommelser. En grund för överenskommelsen är den nationella strategin mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar.

Enligt regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2009 kommer anslaget 2:8 insatser mot hiv/aids (tidigare 14:1) och andra smittsamma sjukdomar under utgiftsområde 9 att uppgå till 145 607 000 kronor.

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram ett underlag om anslaget 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar (S2008/4523/FH). Socialstyrelsen har även redovisat de uppdrag som myndigheten fick med anledning av överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2008.

Överenskommelse

Övergripande utgångspunkter

- Överenskommelsen för år 2009 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting omfattar 95 000 000 kronor.
- Överenskommelsen ska ligga på en övergripande principiell och strategisk nivå och vara inriktad på att identifiera angelägna utvecklingsbehov och andra insatser som kan bidra till att det övergripande målet och de tre delmålen avseende hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar uppfylls.
- Perspektivet för överenskommelsen ska vara treårigt och parterna avser att årligen fastställa vilka prioriteringar och villkor som ska gälla för bidraget. Prioriteringarna ska styras av de utvecklingsbehov som gemensamt identifieras utifrån eventuella förändringar i den epidemiologiska situationen samt utifrån de resultat som uppföljning och utvärdering av befintliga insatser visar. Den innevarande treårsperioden avslutas 2009.

- Överenskommelsen omfattar stimulansåtgärder samt stöd till viss verksamhet av riksintresse och stöd till viss verksamhet till nytta för flera regionala huvudmän. Statsbidragets inriktning bör komplettera de olika huvudmännens satsningar inom ordinarie verksamhet. Överenskommelsen utgår från ansvarsfördelningen enligt gällande lagar och bestämmelser som styr den ordinarie verksamheten.
- De aktörer som kan få del av det statsbidrag som fördelas enligt överenskommelsen är landsting och kommuner. Huvudmännen samordnar och prioriterar ansökningarna samt fördelar statsbidragen inom egenverksamhet och till ideella organisationer på regional och lokal nivå.
- De verksamheter som utifrån överenskommelsen kan vara aktuella för statsbidrag ska vara förankrade i huvudmännens ordinarie verksamhet. Detta ska säkerställas genom tydliga riktlinjer, dels för hur beskrivningen av verksamheten ska genomföras och dels för utformningen av ansökningsförfarandet.
- Regionalt och lokalt samråd och samverkan ska stimuleras.

Verksamheter av riksintresse

Parterna är överens om att vissa verksamheter som bedrivs i storstadsregionerna för att motverka hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar kan anses vara av riksintresse, det vill säga att de har stor betydelse för smittskyddet som helhet i riket. Den verksamhet som är av riksintresse för smittskyddet i landet ska därför kunna komma i fråga för statsbidrag enligt överenskommelsen. Med riksintresse menas här dels försöksverksamhet som kan anses ha kunskapsgenererande effekt till nytta för hela landet och dels ordinarie verksamhet som förebyggande, vårdande eller stödjande åtgärder och som riktar sig till individer och grupper i hela landet.

Parterna är överens om att under år 2009 avsätta 45 000 000 kronor för vissa verksamheter av riksintresse som bedrivs i Stockholms kommun, Stockholms läns landsting, Göteborgs kommun, Västra Götalands läns landsting, Malmö kommun samt Skåne läns landsting. Medel kan utgå till verksamhet av riksintresse som bedrivs av huvudmännen i egen regi eller i form av stöd från huvudmännen till ideella organisationer eller liknande.

De huvudmän som önskar att ta del av medlen ska, enligt de anvisningar som Socialstyrelsen anger, inkomma med en övergripande beskrivning för hur medlen ska användas. Den övergripande beskrivningen ska redogöra för:

- hur den föreslagna verksamheten relaterar till delmålen och det övergripande målet för den nationella hivpolitiken,
- vilken eller vilka av de riskutsatta grupperna som omfattas av den föreslagna verksamheten,
- vilken eller vilka insatsområden av den nationella strategin som omfattas av den föreslagna verksamheten,
- hur den föreslagna verksamheten har aktivt stöd i landstinget eller kommunen,
- hur verksamheten relaterar till vad huvudmännen i övrigt gör inom området samt
- hur verksamheter av riksintresse inom storstadsområdena långsiktigt ska bevaras och/eller utvecklas.

Stödet till verksamheter av riksintresse ska under år 2009 fördelas enligt de principer som låg till grund för den fördelningsnyckel som gällde för 2007 års fördelning av särskilda medel för hivpreventivt arbete i storstadsregionerna. En justering ska i enlighet med Socialstyrelsens

förslag ske avseende fördelningen mellan Göteborgs kommun och Västra Götalands läns landsting. Inför 2010 års överenskommelse kommer nya former för fördelningen att gälla baserade på Socialstyrelsens och Sveriges Kommuner och Landstings slutsatser.

Parterna är överens om att det inom ramen för överenskommelsen ska ingå bidrag till insatser för barn som är hivsmittade eller barn med anknytning till personer som är hivsmittade.

Parterna är överens om att det inom ramen för överenskommelsen är angeläget att stödja de regionala och lokala ideella organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse.

Parterna är även överens om att det stöd som utbetalas till insatser av riksintresse i storstadsregionerna bör bli föremål för samma uppföljning och utvärdering som övriga medel som omfattas av överenskommelsen. Av medlen ska högst fem procent avse uppföljning av verksamheten. Uppföljningen ska göras i enlighet med de anvisningar som tas fram av Socialstyrelsen i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting.

Regionala kunskapsnätverk och insatser för kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling samt samordning med intresse för fler än en huvudman

Samarbete mellan olika huvudmän för kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling mellan inblandade aktörer är grundläggande för ett framgångsrikt förebyggande arbete. Frågor som olika huvudmän kan ha behov att samarbeta kring kan röra utveckling av verksamheter, genomförande, uppföljning och utvärdering och rapportering av olika insatser.

Parterna är överens om att under år 2009 avsätta 5 000 000 kronor för insatser inom kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling.

Under 2008 gavs möjligheten att söka pilotmedel för att genomföra ettåriga förstudier rörande möjligheten att etablera eller vidareutveckla regionala kunskapsnätverk. Inom ramen för medlen ska det under 2009 finnas möjlighet för de landsting som ännu ej genomfört någon förstudie att söka pilotmedel för ettåriga förstudier och för de som under år 2008 genomfört en förstudie att söka medel för att vidareutveckla de förstudier som genomfördes under föregående år.

Det regionala kunskapsnätverket ska utgå från regionens behov av:

- stöd och samordning för kunskapsuppbyggnad, utveckling av utbildningsmaterial, datainsamling, uppföljning och utvärdering samt kunskapsåterföring rörande primärprevention inom hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar
- stöd och samordning för att säkerställa en god kunskapsnivå hos alla huvudmän rörande bemötandefrågor av personer som lever med hivinfektion,
- forskning och utveckling inom området genom relevant forskningsanknytning (folkhälsovetenskap, samhällsmedicin och relevanta medicinska specialiteter) och samverkan med vetenskaplig expertis samt
- tvärssektoriell och tvärvetenskaplig samverkan i det förebyggande arbetet.

Förslag till förstudier eller vidareutvecklingar av förstudier rörande regionala kunskapsnätverk som tydligt visar på nära samverkan mellan landsting och kommuner ska prioriteras. Genom samverkan med ideella organisationer kan dessa förstärka och komplettera samhällets övriga insatser mot hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar. Möjligheten att utse en nätverksfunktion med syfte att stödja samordning mellan inblandade aktörer

samt en gemensam kontaktpunkt för det regionala kunskapsnätverk ska undersökas. Det är av vikt att dessa funktioner är centralt placerade i organisationen. Socialstyrelsen ska stödja genomförandet av förstudierna och vidareutvecklingen av förstudierna.

Ansökan om statsbidrag för år 2009 för medel till förstudier eller vidareutveckling av förstudier om regionala kunskapsnätverk och till insatser för kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling som avser samordning mellan de olika huvudmännen ska göras enligt de anvisningar som Socialstyrelsen anger. Den övergripande beskrivningen i ansökan ska redogöra för:

- hur den föreslagna verksamheten relaterar till delmålen och det övergripande målet för den nationella hivpolitiken,
- vilken eller vilka av de riskutsatta grupperna som omfattas av den föreslagna verksamheten,
- vilken eller vilka insatsområden av den nationella strategin som omfattas av den föreslagna verksamheten,
- hur den föreslagna verksamheten har aktivt stöd i landstinget eller kommunen,
- hur verksamheten relaterar till vad huvudmännen i övrigt gör inom området samt
- hur insatser för kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling med intresse för fler än en huvudman långsiktigt ska bevaras och/eller utvecklas.

En uppföljning av verksamheten ska ske. Av de sökta medlen ska högst fem procent avse uppföljning av verksamheten. Uppföljningen ska göras enligt de anvisningar som tas fram av Socialstyrelsen i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting.

Tidsbegränsade satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov

Parterna är överens om att avsätta 45 000 000 kronor för tidsbegränsade satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov. Dessa medel kan sökas av alla landsting och kommuner. Medel kan utgå till tidsbegränsade satsningar som bedrivs i huvudmännens regi eller till tidsbegränsade satsningar som bedrivs av andra aktörer med stöd från huvudmännen.

De insatser som ideella organisationer bidrar med i arbetet för att motverka hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar är av stor betydelse. Statsbidraget är avsett för förebyggande åtgärder riktade mot hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar och bör inte, även om det kan innebära konsekvenser för vissa ideella organisationer, finansiera annan ordinarie verksamhet. Från och med år 2008 kan via överenskommelsen enbart verksamhetsbidrag och projektbidrag utgå till ideella organisationer. Organisationsbidrag till ideella organisationer kan beslutas av kommuner och landsting i särskild ordning. Vissa omkostnader för lokaler och personal bör dock kunna finansieras inom ramen för överenskommelsen för den del som avser verksamhet för att förebygga hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar. Ett riktmärke ska vara att en verksamhet inte bör beviljas bidrag för mer än tre år.

Det är vidare av vikt att de lokala och regionala huvudmännen tar ansvar för att stödet till de ideella organisationerna kompletterar huvudmännens verksamhet. Parterna vill stimulera de lokala och regionala huvudmännen att agera samordnat i förhållande till de ideella organisationerna inom sitt område. Ansökningar som ger uttryck för ett samordnat arbetssätt mellan flera huvudmän eller ideella organisationer, till exempel genom ett gemensamt ansökningsförfarande, bör ges företräde.

Ansökan om statsbidrag för år 2009 görs enligt de anvisningar som Socialstyrelsen anger. Den övergripande beskrivningen i ansökan ska redogöra för:

- hur den föreslagna verksamheten relaterar till delmålen och det övergripande målet för den nationella hivpolitiken,
- vilken eller vilka av de riskutsatta grupperna som omfattas av den föreslagna verksamheten,
- vilken eller vilka insatsområden av den nationella strategin som omfattas av den föreslagna verksamheten,
- hur den föreslagna verksamheten har aktivt stöd i landstinget eller kommunen,
- hur verksamheten relaterar till vad huvudmännen i övrigt gör inom området samt
- hur satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov långsiktigt ska bevaras och/eller utvecklas.

En uppföljning av verksamheten ska ske. Av de sökta medlen ska högst fem procent avse uppföljning av verksamheten. Uppföljningen ska göras i enlighet med de anvisningar som tas fram av Socialstyrelsen i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting.

Huvudmännen är bäst lämpade att avgöra förutsättningar för att ett projekt/verksamhet kan införlivas i den ordinarie strukturen. Huvudmännen ska därför ha ett särskilt ansvar att följa upp och utvärdera sådana projekt/verksamheter. De ska i utvärderingen ange hur den långsiktiga implementeringen ska ske.

Parterna är överens om att under år 2009 avsätta medel för projekt inom följande områden:

- Insatser riktade till asylsökande och nyanlända invandrare*
Insatserna syftar till att stimulera insatser inom ramen för befintlig reglering.
- Insatser för att öka tillgänglighet till testning och rådgivning*
- Insatser för ökat stöd till familjer med hivsmittade samt insatser mot diskriminering och stigmatisering*
- Insatser för att öka hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera hälsofrämjande och förebyggande åtgärder relaterade till hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar*
- Insatser för att minska förekomsten av oskyddat sex, för att förebygga förekomsten av klamydiainfektion och andra sexuellt överförbara sjukdomar samt oönskade graviditeter*

Följande parametrar ska vara vägledande för hur fördelningen av medel inom och mellan områdena a–e ska prioriteras:

- förändringar av förekomsten av hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar i de definierade riskgrupperna,
- utveckling av nya metoder, och
- en jämn fördelning av ansökningar mellan de ovan uppräknade områdena erhålls.

Uppföljning och utvärdering

Parterna är överens om att regelbunden och systematisk uppföljning och analys av de verksamheter som finansieras inom ramen för överenskommelsen är grundläggande för att insatserna ska kunna bidra till att uppfylla det övergripande målet och de tre delmålen i den nationella hivpolitiken avseende hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar. Uppföljning av de verksamheter som har fått statsbidrag genom överenskommelsen ska göras i enlighet med de anvisningar som tas fram av Socialstyrelsen i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting.

Socialstyrelsen ansvarar för att ta fram och genomföra en samlad strategi för uppföljning och utvärdering för att en regelbunden och systematisk uppföljning och analys av hela området ska kunna genomföras. Utgångspunkten bör vara att samtliga projekt som erhåller statsbidrag enligt överenskommelsen ska bli föremål för en extern utvärdering vart tredje år. För tidsbegränsade projekt som löper under period om två år eller kortare genomförs utvärderingen i samband med att projektet slutförs. Högst fem procent för utvärdering ska ingå i projektens totala budget. Socialstyrelsen ska tillse att metoderna för uppföljning och utvärdering utformas så att de samtidigt tillgodoser kravet på nationell jämförbarhet och kravet på att de lätt går att använda i huvudmännens löpande verksamhet. Uppföljningen av genomförd verksamhet ska även återkoppla till huvudmännens ansökningar av medel.

Administrativa frågor

Socialstyrelsen beslutar om vilka ansökningar inom respektive område ovan som ska beviljas medel inom den ram som avsatts i överenskommelsen.

Om ansökningar som motsvarar de medel som anges i överenskommelsen ej inkommit till Socialstyrelsen vid sista ansökningstidpunkt alternativt inte kompletterats i tid eller om ansökningen ej bedömts ha tillräcklig kvalitet får Socialstyrelsen besluta att utnyttja dessa medel till andra insatsområden som anges i överenskommelsen. Socialstyrelsen ska i dessa fall främst utnyttja medlen till insatser inom ramen för de tidsbegränsade satsningarna på gemensamt identifierade utvecklingsbehov.

Vidare utredningsbehov

Överenskommelserna mellan Staten och Sveriges Kommuner och Landsting har slutits sedan 2006. Det finns anledning att se över hur de olika delarna av överenskommelsen kompletterar varandra och om det finns synergier som med nuvarande system inte tas till vara. Parterna är överens om att inriktningen på överenskommelsen ska ses över inför 2010. Detta medför att förutsättningar för att erhålla medel till en verksamhet som idag omfattas av överenskommelsen kan komma att förändras.

Parterna är överens om att följande områden behöver utredas ytterligare inför 2010 års överenskommelse:

a, Fördelningsnyckeln avseende storstadsregionerna

Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting:

- ta fram ett förslag till en ny fördelningsnyckel för storstadsregionerna avseende verksamheter av riksintresse för 2010 års överenskommelse, och
- se över hur fördelningen av bidraget sker inom respektive storstadsregion och då särskilt överväga om även fler kommuner i storstadsregionerna bör kunna få del av bidraget.

b, Kommunikation

Socialstyrelsen bör ges i uppdrag

- att se över de insatser inriktade mot kommunikation som i dag vidtas inom ramen för överenskommelsen,
- att i det pågående arbetet med den nationella kommunikationsstrategin, i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting, anpassa relevanta delar av strategin så att den svarar mot de behov som identifieras på regional och lokal nivå, samt
- redovisa vilka konsekvenser som en satsning på en kommunikationsstrategi kan få för överenskommelsen.

c, Utvärdering avseende satsningen på kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling.

Inför 2010 års överenskommelse bör Socialstyrelsen få i uppdrag att genomföra en utvärdering av satsningen på kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling mellan huvudmännen. I uppdraget bör även ingå att se över behoven av en fortsatt satsning på kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling under den kommande treårsperioden och att analysera vilka konsekvenser detta skulle få för överenskommelsen i övrigt.

d, Uppföljning av relationen mellan huvudmännens verksamhet och beviljade verksamheter

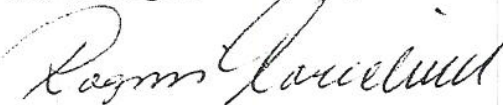
Socialstyrelsen bör få i uppdrag att följa upp hur beviljade medel inom ramen för överenskommelsen står i relation till:

- hur den föreslagna verksamheten har aktivt stöd i landstinget eller kommunen,
- hur verksamheten relaterar till vad huvudmännen i övrigt gör inom området samt
- hur satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov långsiktigt ska bevaras och/eller utvecklas.

Godkännande av överenskommelsen

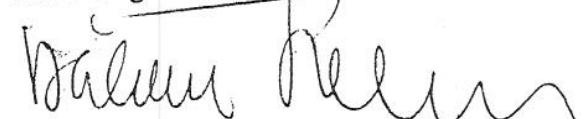
Överenskommelsen blir giltig under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2009, utgiftsområde 9, anslag 2:8.

För staten genom Socialdepartementet



Ragnwi Marcelind
statssekreterare

För Sveriges Kommuner och Landsting



Håkan Sörman
verkställande direktör